

**Адамык Н. Б. Новации Erasmus + project "Spread the sign"**

*В статье дана статистическая информация о национальных жестовых языках разных стран мира.*

*Упомянуто содержание уникального международного проекта "Распространим жест", который запустил сайт, что служит учебным пособием для изучения и популяризации национального жестового языка разных стран в Интернете. Освещено содержание нового приложения указанного сайта под названием "Географическая карта" для пользователей жестового языка. Кратко раскрыты условия, поставленные перед командами разных стран мира с целью быстрого и качественного выхода в свет нового приложения международного электронного жестовика. Подробно описано содержание обоснованных предложений, поданных украинской командой, по улучшению дизайна и функций географического приложения международного проекта "Распространим жест", которые будут способствовать более широкой интеграции и социализации глухих лиц разных стран мира. Предоставлены фото электронной карты с учетом предложений украинской команды по улучшению содержательного, визуального и речевого наполнения.*

**Ключевые слова:** "Spread the sign", географическая карта, жестовый язык, международный проект, предложения.

**Adamiuk N. B. News Erasmus + project "Spread the sign".**

*The article provides statistical information on the national sign languages of different countries of the world. Here is the contents mentioned of the unique international project "Spread the sign", which launched the website, and which serves as a training tool for learning and promoting the national sign language of different countries on the Internet. The content is highlighted of the new application to the specified website called "Geographical map" for users of sign language. The terms, set for the teams around the world for the purpose of fast and high quality publication of a new application of international electronic sign language dictionary are briefly disclosed. The content is described in detail of reasonable proposals submitted by the Ukrainian team on improving the design and functions of the geographical application of the international project "Spread the Sign", which will contribute to a wider integration and socialization of deaf people from different countries. A photo of the electronic map has been submitted, taking into account the proposals of the Ukrainian team to improve the content, visual and speech configuration.*

**Key words:** "Spread the sign", Geographical map, sign language, international project, proposals.

УДК 373.5.015.31:316.62(477)

Атрошенко Т. Ю.

### КООРДИНАЦІЯ ВПЛИВІВ НА ОСОБИСТІТЬ УЧНЯ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ ЯК ОДНА З УМОВ ФОРМУВАННЯ ЙОГО СОЦІАЛЬНОГО ДОСВІДУ

*Статтю присвячено розгляду потреби в координації впливів на особистість учнів підліткового віку, що спрямована на оптимізацію процесу формування їхнього соціального досвіду. Обґрунтовано необхідність узгодження впливів організованої виховної роботи та об'єктивних умов. Визначено, що в разі відсутності єдності та скоординованості дій сім'ї, групи однолітків, засобів масової інформації, педагогічного колективу школи та позашкільних установ особистість буде позбавлена можливості гармонійного та впорядкованого набуття соціального досвіду. Виокремлено складники процесу координації впливів на особистість учня підліткового віку, а саме: оптимізацію взаємодії з батьками; організацію взаємодії в педагогічному колективі; організацію позитивної взаємодії учнівського колективу школи, співпраці між представниками різних класів; урахування стихійно здобутого соціального досвіду; зорієнтування дитини в інформаційному просторі.*

**Ключові слова:** соціальний досвід, координація впливів, учні підліткового віку, соціальна взаємодія.

Кожна держава має свої нагальні потреби, вирішує проблеми, пов'язані з особливостями свого суспільного та політичного устрою, проте незмінним залишається піклування про підростаюче покоління, на яке покладено відповідальність за подальший розвиток держави. Завдання ж допомоги дітям у становленні гідними членами суспільства покладено на освітні установи. Перед педагогами постають питання: які орієнтири давати учням, до чого їх готувати, як домогтися ефекту від виховання? Адже аби не "загубитися" у світі соціальних відносин, дитина має набутти соціального досвіду, що розкривається через вираження нею позитивного ставлення до дійсності у практиці суспільного життя.

Уваги заслуговує з'ясування ролі інститутів, які справляють безпосередній вплив на набуття дітьми комплексу необхідних характеристик, які визначають її соціальний досвід. Результати цього впливу на індивідуальному рівні знаходять свій вияв у якісних показниках, таких як впевненість у своїх переконаннях, готовність до реалізації себе в соціумі, наявний рівень соціального досвіду тощо. До інститутів та їхніх агентів ми зараховуємо родину, найближче соціальне оточення, за сприяння яких відбувається первинне набуття особистістю соціальних знань, умінь і навичок, орієнтування в соціальному просторі; освітній заклад як інституцію, що спеціалізується, зокрема, на підготовці та спрямуванні дітей до зустрічі з дорослим життям; засоби масової інформації як джерела інформації, які впливають на суспільні настрої, громадську думку щодо подій місцевого та світового значення.

У разі відсутності єдності та скоординованості дій сім'ї, групи однолітків, засобів масової інформації, педагогічного колективу школи та позашкільних установ особистість буде позбавлена можливості гармонійного та впорядкованого набуття соціального досвіду. Адже важливою умовою розвитку дитини слугує висунення до неї узгоджених вимог, що сприяє підвищенню ефективності виховного впливу. Об'єднання всіх зусиль, спрямованих на надання їй розвитку позитивного вектору, з урахуванням можливих негативних впливів соціального середовища дає змогу дитині уникнути дисонансу розуміння особливостей міжособистісної взаємодії.

Питання формування соціального досвіду знайшло своє відображення у працях О. Алєко, І. Бєха, Т. Білан, Н. Голованової, М. Даурової, Г. Марчук, О. Назарук, Л. Сафронової, І. Стародубцевої, Н. Якси та інших науковців. Проблеми розвитку соціального досвіду в школі приділили увагу такі дослідники: Д. Алфімов, О. Архипов, С. Архипова, А. Карпов. Умови формування соціального досвіду також не залишилися поза увагою – у своїх працях їх розглядали Л. Канішевська, С. Котловий, І. Кудасєва, О. Литовченко, А. Поліщук. Проте питання координації впливів на особистість учня підліткового віку як однієї з умов формування соціального досвіду ще не отримало достатнього освітлення.

**Метою статті** є розкриття особливостей координації впливів на особистість учня підліткового віку задля його гармонійного розвитку та формування позитивного соціального досвіду.

У процесі формування соціального досвіду повинні узгоджуватися впливи організованої виховної роботи та об'єктивні умови. Необхідність координації підтверджується її впливом на зміцнення і підтримку стабільності соціальних взаємин, у які включається підліток, їхньої рівноваги. Адже для цього вікового періоду характерною є зміна системи стосунків "дитина – середовище", що проявляється у зростанні важливості міжособистісних взаємин у поєднанні з емоційною нестійкістю та необ'єктивним сприйняттям дійсності.

Зважаючи на це, можемо виокремити такі складники процесу координації впливів на особистість учня підліткового віку:

#### 1. Оптимізація взаємодії з батьками.

Відродження сімейних традицій, пошук і прийняття сімейної спадщини та досвіду сьогодні виступає як особистісний і середовищний ресурс. Спадкоємність між поколіннями в сім'ї стає основою, яка дає їй можливість зберегти групову ідентичність, ефективно адаптуватися і вдало долати труднощі. Можливість до використання цього ресурсу прямо залежить від умінь педагогів налагоджувати співпрацю.

Під час роботи з батьками необхідно звертати їхню увагу на те, що реалії сучасного життя, сповненого негативними впливами, звичайно, потребують запобігання виявам такого характеру та захисту дитини від небезпек, проте не варто позбавляти її можливості проявити себе, правильно зрозуміти паралель "добре – погане", навчитися приймати себе та інших, будувати соціальну взаємодію. Адже нерозуміння батьками змін, які відбуваються в дитині з віком, може спричинити розрив між вимогами до неї з боку педагогів і батьків, що, відповідно, негативно позначиться на психологічному стані дитини. Перш за все, треба сформувати в батьків усвідомлення необхідності адекватної батьківської позиції, яка проявляється в гнучкості, динамічності, прогностичності, внутрішній і зовнішній узгодженості. Зрозуміло, що особливій увазі тут заслуговує формування відповідальності батьків щодо дитини, її теперішнього та майбутнього. Наступним кроком стане організація з ними співпраці щодо цілеспрямованого формування особистості підлітка.

Реалізувати таку взаємодію можливо через залучення батьків до участі в акціях, походах, тематичних тижнях, конкурсах, батьківських комітетах, групових та індивідуальних консультаціях, конференціях з обміну досвідом виховання тощо. Означені форми роботи спрямовані також на сприяння залученню батьків до педагогічної самоосвіти, яка збагатить родинне виховання, посприяє зміцненню їхньої педагогічної компетентності. Адже нерідко педагогічна освіченість батьків не відповідає реальній педагогічній ситуації, суспільним потребам та очікуванням дитини.

Тому особливо важливим є перетворення партнерства батьків і педагогів на взаємодопомогу, підпорядковану необхідності виробити спільну стратегію в підході до конкретної дитини.

#### 2. Організація взаємодії в педагогічному колективі.

Налагодження співпраці між учасниками навчально-виховного процесу вимагає врахування відмінностей у баченні завдань виховання між учителями, психологом, соціальним педагогом та адміністрацією школи. Адже їхнє ставлення до роботи з дитиною залежить від особливостей професійної діяльності, здійснюваної ними в межах шкільного навчання.

Психолог здатен надати вчителям-предметникам і, зокрема, класним керівникам більш широку інформацію щодо вікових особливостей учнів, змін у поведінці підлітків, на які варто звернути увагу, допомогти соціальному педагогові в діагностиці психологічних характеристик учнів, їх взаємодії один з одним, виявити, із якими учнями треба провести індивідуальну роботу.

У діяльності класного керівника приділяється особлива увага згуртованості учнівського колективу та плануванню виховної роботи класу з урахуванням вікових і психологічних особливостей, інтересів кожної дитини. Класний керівник повинен стати "маячком", який уважно спостерігає за взаємовідносинами в класі й у разі потреби "сигналізує" про негативні прояви. Така модель поведінки відкриває можливість надати інформаційну допомогу вчителям-предметникам у навчанні та вихованні учнів, враховуючи їхні індивідуальні особливості.

Директор школи як головний провідник вимог до колективу, його завдань і соціальної організації має згуртувати педагогічних працівників і скерувати їхню діяльність на виконання соціально значимих завдань, оптимізувати навчально-виховну роботу.

3. Організація позитивної взаємодії учнівського колективу школи, співпраці між представниками різних класів.

У підлітковому віці джерелом референтних норм поведінки для дитини виступає група однолітків, що одночасно ускладнює роботу педагогів і допомагає в ній. Адже за вмілої організації відносин у колективі він стає потужним джерелом позитивного впливу на конкретну особистість. Постійне збагачення життєдіяльності колективу, розширення спектру видів його діяльності, виконуваних суспільно корисних справ дає можливість його членам розвивати свої здібності, таланти, комунікативні навички тощо.

Проте варто враховувати, що співтворчість можлива лише за сприятливих міжособистісних відносин, психологічного комфорту. В атмосфері внутрішньої скрути й напруженості кожний стає духовно біднішим, примітивнішим, ніж є насправді [2, с. 12].

Ефективним засобом організації взаємодії учнів не тільки в межах окремого класу, але й школи загалом може послугувати учнівське самоврядування. Самоврядування учнів дає їм можливість набути досвіду управління, реалізувати свої організаторські та творчі здібності, відчути свою причетність до вирішення проблем, що виникають у школі, розвинути зацікавленість щодо них. Велике значення в самоврядуванні учнів відводиться нарадам. Вони сприяють самоорганізації учнів, їх самоствердженню, розвитку відповідальності, вміння приймати самостійні рішення та узгоджувати їх з інтересами колективу.

4. Урахування стихійно здобутого соціального досвіду.

Формування соціального досвіду особистості може відбуватися успішно тільки тоді, коли враховані всі зовнішні та внутрішні чинники, що на неї впливають, а також їхні складні взаємозв'язки. Перш за все, це спосіб життя особистості, що за певних умов може сприяти її розвитку чи протидіяти йому, умови життя, що сприяють становленню певного способу життя в межах окремого району, особливості природного середовища та національні особливості, різні джерела духовної культури, характер взаємодії між ними, просторово-часові умови життя особистості та мікрогруп, виховні системи й індивідуальні особливості особистості, що склалися в цих системах [5, с. 380].

Процес соціалізації відбувається також у разі наявності негативних впливів, проте здійснюється нестабільно, з ознаками соціальної малоцінності та негативної спрямованості. Тому важливістю набуває своєчасна допомога дитині в усвідомленні того, що несприятливі зовнішні обставини мають сприйматися нею як своєрідна перевірка й долатися завдяки навичкам, що виробилися в таких життєвих обставинах.

Зрозуміло, що шкільне виховання не має змоги і не повинно повністю контролювати соціальні процеси, до яких залучається учень, але воно має збагачувати, коригувати й надавати більшої осмисленості стихійно здобутому соціальному досвіду дитини. Отже, у процесі формування соціального досвіду треба уникати обмеження його нормативним впливом виховного процесу, нав'язування цінностей культури. Натомість гармонійно пов'язувати атрибути, що є в суспільстві, із наявним у дитини образом світу.

5. Зорієнтування дитини в інформаційному просторі.

Треба брати до уваги, що в новому соціальному середовищі змінюються й фундаментальні чинники соціалізації особистості, оскільки процеси соціальної взаємодії в умовах інформаційного суспільства вимагають від людини як визначальні не тільки навички продуктивної праці або споживання, але й здатності до соціальної комунікації. Чинником, що визначає місце та роль особистості в соціальній взаємодії, є становлення потреб і навичок інформаційного обміну як інструмента формування її комунікативного профілю в умовах інформаційного суспільства [6, с. 639]. Потреба в інформації переходить на більш високий щабель, тісно переплітаючись із прагненням людини до спілкування, що, у свою чергу, зумовлено соціальною природою людини. Індивід стає активним суб'єктом інформаційного середовища, яке, відповідно, надає йому свої соціалізаційні можливості [1, с. 95].

Не можна не погодитися з А. Тадасвою в тому, що дорослі люди та люди похилого віку мають значні труднощі в адаптації до інформаційного середовища. Проте, на відміну від дітей, вони вже мають багатий соціальний досвід. Дитяча поведінка у віртуальному просторі часом має віктимний характер, а через це може призвести до кібертрейдування, фішингу, привернення уваги педофілів тощо. Тому виникає суперечність між реальним соціальним досвідом дорослих та осіб похилого віку й дітьми, які є активними користувачами нових медіа, але в яких відсутній соціальний досвід, що докорінно змінює соціалізаційні можливості всіх вікових груп [4, с. 329]. Діти, на відміну від старшого покоління, краще засвоюють нову інформацію, оскільки вони є основними користувачами інформаційних технологій. Сучасний інформаційний простір для них є природним, тому не вимагає значної адаптації. Усі технічні новинки з легкістю сприймаються дітьми й без труднощів ними використовуються, оскільки діти не знають іншого, проте в них відсутній реальний соціальний досвід і через вікові особливості (доброта, довірливість тощо) люди з недобрими намірами можуть скористатися цим. До того ж використання нових медіа може розвинути в дитини невіправдану агресію, залежність від комп'ютерних ігор або Інтернету; образи, які пропагують нові медіа, стимулюють зацікавленість дітей статевим життям тощо [4, с. 334].

Цю ж думку можемо побачити в дослідженнях О. Петрунько, яка зазначає, що діти потрапляють у сферу безпосереднього впливу нових інформаційно-комунікаційних технологій, які часто є маніпулятивними.

Наприклад, медіа дістають змогу через свідомість дітей практично безперешкодно змінювати чи принаймні істотно послаблювати базові матриці суспільної свідомості, які містять інформацію щодо самозбереження й самовідтворення суспільства [3, с. 7].

Необхідною ланкою в коригуванні впливів медіа на свідомість дітей мають стати учителі, психологи та соціальні педагоги шкіл. Не тільки на батьків, а й на педагогічний колектив покладається відповідальність за те, якого досвіду набудуть учні під час взаємодії з інформаційним середовищем.

**Висновки.** Підсумовуючи вищезазначене, доходимо висновку, що основним результатом координації впливів на особистість учня підліткового віку є оптимізація відповідності його соціального досвіду цілям суспільства. Проте досягнення цього результату можливе лише за узгодженої співпраці педагогічного колективу школи, батьків та їхньої уваги до сфери інтересів і спілкування дітей. Перспективи подальших розвідок висвітленої проблеми полягають у визначенні та обґрунтуванні ширшого кола умов формування соціального досвіду в учнів підліткового віку, розробленні практичних засад їх реалізації в освітньому середовищі.

#### **Використана література:**

1. Атрошенко Т. Ю. Формування соціального досвіду учнів основної школи засобами інформаційно-комунікаційних технологій / Т. Ю. Атрошенко [Електронний ресурс] // Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology. – 2017. – Vol. 5. – No. 3. – P. 92–100. – Режим доступу: <http://www.ojs.mdpu.org.ua/index.php/itse/article/view/2029/0>.
2. Опанасенко Н. І. Позакласна робота як засіб формування особистості / Н. І. Опанасенко // English language & culture. – 2015. – № 18. – С. 11–14.
3. Петрунько О. В. Діти і медіа: соціалізація в агресивному медіа-середовищі: монографія / О. В. Петрунько. – Полтава: ТОВ НВП “Укрпромторгсервіс”, 2010. – 480 с.
4. Тадаєва А. В. Особливості соціалізації людини в сучасному інформаційному просторі / А. В. Тадаєва // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. – 2013. – Вип. 17(2). – С. 329–337.
5. Устинова Н. В. Соціалізація дітей та учнівської молоді в сучасному освітньому просторі України / Н. В. Устинова // Збірник наукових праць. Педагогічні науки. – 2013. – Вип. 64. – С. 378–383.
6. Щербина В. Л. Методологічні аспекти дослідження процесів соціалізації в умовах сучасних суспільних змін / В. Л. Щербина // Проблеми сучасної психології. – 2016. – Вип. 34. – С. 637–650.

#### **References:**

1. Atroshenko T. Yu. Formation of social experience of secondary school pupil by means of information and communication technologies / T. Yu. Atroshenko [Electronic resource] // Ukrainian journal of educational studies and information technology. – 2017. – Vol. 5. – No. 3. – P. 92–100. <http://www.ojs.mdpu.org.ua/index.php/itse/article/view/2029/0>.
2. Opanasenko N. I. Out-of-class work as a means of forming a personality / N. I. Opanasenko // English language & culture. – 2015. – No. 18. – P. 11–14.
3. Petrunko O. V. Children and media: socialization in an aggressive media environment: monograph / O. V. Petrunko. – Poltava: LLC Scientific-Production Enterprise “Ukrpromtorgservice”, 2010. – 480 p.
4. Tadaeva A. V. Features of human socialization in the modern information space / A. V. Tadaeva // Theoretical and methodological problems of education of children and students. – 2013. – Issue 17 (2). – P. 329–337.
5. Ustinova N. V. Socialization of children and student youth in the contemporary educational space of Ukraine / N. V. Ustinova // Collection of scientific works. Pedagogical sciences. – 2013. – Issue 64. – P. 378–383.
6. Shcherbyna V. L. Methodological aspects of the study of the processes of socialization in the conditions of modern social changes / V. L. Shcherbyna // Problems of modern psychology. – 2016. – Issue 34. – P. 637–650.

#### ***Атрошенко Т. Ю. Координация влияний на личность учащегося подросткового возраста как одно из условий формирования его социального опыта***

*Статья посвящена рассмотрению потребности в координации влияний на личность учащихся подросткового возраста, направленной на оптимизацию процесса формирования их социального опыта. Обоснована необходимость согласования влияния организованной воспитательной работы и объективных условий. Определено, что в случае отсутствия единства и скоординированности действий семьи, группы сверстников, средств массовой информации, педагогического коллектива школы и внешкольных учреждений личность будет лишена возможности гармоничного и упорядоченного приобретения социального опыта. Выделены составляющие процесса координации влияний на личность ученика подросткового возраста, а именно: оптимизация взаимодействия с родителями; организация взаимодействия в педагогическом коллективе; организация позитивного взаимодействия ученического коллектива школы, сотрудничества между представителями разных классов; учет стихийно полученного социального опыта; ориентирование ребенка в информационном пространстве.*

**Ключевые слова:** *социальный опыт, координация влияний, учащиеся подросткового возраста, социальное взаимодействие.*

#### ***Atroshenko T. Yu. Coordination of effects on the personality of the teenage pupil as one of the conditions of forming his social experience***

*The article is devoted to consideration of the need for coordination of influences on the personality of teenage pupil, which directed at optimizing the process of forming their social experience. It is substantiated the necessity to coordinate the influences of organized educational work and objective conditions. It has been determined that in the absence of unity and coordination of actions of family, group of peers, mass media, pedagogical collective of school and out-of-school institutions the person will*

*be deprived of the opportunity of harmonious and orderly acquiring of social experience. It is singled out the components of the process coordination of influences on the personality of teenage pupil, such as: optimization of interaction with parents; organization of interaction in the teaching staff; organization of positive interaction of the school's staff, cooperation between representatives of different classes; taking into account spontaneously acquired social experience and orientation of the child in the information space.*

**Key words:** social experience, coordination of effects, teenage pupil, social interaction.

УДК 378.147:51

Бобовський Р. П.

## ПЕДАГОГІЧНА СВІДОМІСТЬ ЯК ПОКАЗНИК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МАТЕМАТИКИ

*У статті проаналізовано різні підходи до визначення поняття “професійна компетентність учителя математики”. Відповідно до аспектів системного, компетентнісного, особистісного, діяльнісного та контекстного підходів і на основі проведеного аналізу різних підходів науковців до досліджуваного питання виокремлено компоненти професійної компетентності. Розглянуто змістово-структурні особливості професійної компетентності майбутніх учителів математики і, що особливо актуально в розрізі проблематики дослідження педагогічної свідомості, доведено, що її важливим складником і показником високого рівня сформованості є педагогічна свідомість. Розвиток професійної компетентності вимагає сформованості педагогічної свідомості як інтегратора особистісних та операційних компонентів (розвинутого мислення, рефлексії, саморозвитку і саморегуляції діяльності та поведінки, високої моральності і культури поведінки).*

**Ключові слова:** педагогічна свідомість, професійна компетентність, підготовка вчителя, компоненти, показники.

Як демонструє педагогічний досвід, сучасна система освіти повинна формувати такі якості випускника вишу, як компетентність, інноваційність, мобільність, гнучкість, ініціативність, динамізм і конструктивність. Майбутній учитель математики, аби задовольняти освітні запити учнів, повинен оперувати новими технологіями навчання і розуміти можливості їх використання, вміння приймати самостійні рішення, адаптуватися в соціальному і майбутньому професійному середовищі, працювати в команді, бути готовим до перевантажень, стресових ситуацій і вміння швидко з них виходити. Адже від того, які предметні знання, вміння і навички, що забезпечують формування компетенцій, залежить процес підготовки кваліфікованих і конкурентоспроможних на ринку праці фахівців для нашого суспільства, що, у свою чергу, впливає на сталий розвиток нашої країни.

Проведений нами констатувальний експеримент, а також аналіз великої кількості наукової літератури показали, що у підготовці вчителів математики сьогодні є чимало недоліків. Назвемо основні з них: недостатня орієнтація навчального процесу на педагогічну діяльність, низька готовність випускників-математиків до самостійної професійної діяльності, не досить сформована педагогічна свідомість; низька компетентність більшості випускників у галузі математичної підготовки (вона обмежується рамками освітньої парадигми “знання – вміння – навички” і не завжди відповідає навіть цим вимогам, а сучасне життя вимагає від учителя високого рівня професійної компетентності).

Мета статті. Тож перед нами постало завдання з'ясувати змістово-структурні особливості професійної компетентності майбутніх учителів математики і, що особливо актуально в розрізі проблематики дослідження педагогічної свідомості [12] майбутнього вчителя математики, довести, що її важливим складником і показником високого рівня сформованості є педагогічна свідомість.

Різні аспекти структури професійної компетентності розглянуті в дослідженнях таких авторів, як Е. Зеер, І. Зимова, А. Маркова, Ю. Татур, Ю. Фролов, А. Хуторський, Т. Чекаліна, В. Шадрікова та інші. Питанням професійної компетентності вчителя присвячені праці В. Адольфа, І. Кузнєцової, Н. Кузьміної, Л. Мітіної, А. Мудрика, В. Сластьоніна, А. Тряпціна, О. Щербакова, С. Якушевої та інших учених. При цьому зауважимо, що в структурі професійної компетентності одні автори віддають перевагу комплексу загальних і спеціальних знань, професійних умінь, інші – значущості особистісних якостей педагогів, зокрема психологічних. Проблемі вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів математики присвячені роботи В. Афанасьєва, Н. Віленкіна, О. Єпішева, Ю. Колягіна, В. Мішина, В. Монахова, А. Мордкович, Н. Розова, Г. Саранцева, Є. Смірнова, В. Шадрікова, Я. Ястребова та інших учених.

Наприклад, І. Кузнєцова під професійною компетентністю майбутнього вчителя розуміє інтегративну якість особистості, що відображає готовність педагога реалізувати свій особистісний потенціал (знання, вміння, особистісні якості, професійний досвід) для успішного вирішення типових професійних завдань, які виникають у реальній педагогічній діяльності інформаційного суспільства [3].

Л. Мітіна дає визначення педагогічної компетентності як гармонійного поєднання знань предмета, мето-